

Agata Chwastek

agata.chwastek@bg.agh.edu.pl

Edyta Czekaj

edyta.czekaj@bg.agh.edu.pl

AGH Akademia Górniczo-Hutnicza

Biblioteka Główna

Digitalizacja dorobku naukowo-badawczego profesorów Akademii Górniczej w Krakowie w latach 1919–1945. Sprawozdanie z projektu¹

Słowa kluczowe: edukacja techniczna, nauki inżynierjno-techniczne, digitalizacja, skrypty, podręczniki, Akademia Górnicza, historia edukacji

W roku 2022 Ministerstwo Edukacji i Nauki ogłosiło wyniki III konkursu dla programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” – moduł: Wsparcie dla bibliotek naukowych. Bibliotece Głównej AGH przyznano środki na realizację projektu [„Digitalizacja dorobku naukowo-badawczego Profesorów AG w Krakowie w l. 1919–1945”²](#).

Zbiór poddany opracowaniu bibliograficznemu i digitalizacji w ramach projektu to część kolekcji skryptów i podręczników profesorów Akademii Górniczej (AG) w Krakowie z lat 1919–1945, znajdujących się w zbiorach Biblioteki Głównej AGH (BG AGH). Kolekcja zgromadzonych w Bibliotece Głównej skryptów i podręczników profesorów AG wydanych w latach 1919–1945 liczy 98 tytułów³. Jest to jedna z ciekawszych części zbiorów historycznych biblioteki w zakresie nauk inżynierjno-technicznych. Książki wchodzące w skład kolekcji dokumentują historię i rozwój polskiej nauki w czasach międzywojennych oraz podczas II wojny światowej. To nierzadko unikatowe w skali światowej pod względem wydawniczym obiekty, obrazujące procesy badawczo-dydaktyczne uczelni oraz historię edukacji technicznej w Polsce. Stanowią powielone rękopisy i maszynopisy, powstałe na podstawie autorskich wykładów profesorów ówczesnej Akademii Górniczej, wydane w wyniku szczególnej współpracy nauczycieli akademickich ze studentami.

Kolekcja obejmuje unikatowe egzemplarze dzieł uznanych profesorów Akademii Górniczej, związane ściśle z prowadzonymi na uczelni badaniami i kierunkami studiów. W zbiorze skryptów i podręczników wyselekcjonowanych na poczet realizacji projektu znalazły się m.in. następujące tytuły:

- unikatowy rękopis powielony *Geologja złóż minerałów użytecznych* według wykładów prof. inż. Karola Bohdanowicza w roku szkolnym 1921/22. [Kraków: Sekcja Wydawnicza Koła Słuchaczy Akademii Górniczej, 1922];

¹ Sprawozdanie przygotowano na podstawie materiałów projektowych. Projekt SONB/SP/548765/2022 „Digitalizacja dorobku naukowo-badawczego Profesorów AG w Krakowie w l. 1919–1945” realizowany w latach 2022–2024.

² Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dn. 18.06.2024 r.

³ Na ten zbiór składa się więcej tytułów, co udało się ustalić na podstawie źródeł i opracowań w trakcie prac projektowych, jednak nie wszystkie publikacje są w posiadaniu BG AGH.

- litografowane podręczniki prof. inż. Witolda Budryka, wydane nakładem Sekcji Wydawniczej Stowarzyszenia Studentów Akademii Górniczej w Krakowie: *Górnictwo. II: Poszukiwania górnicze, założenie kopalni*, 1933, *Górnictwo. III: Odbudowa złóż*, 1934, *Górnictwo. V: Przewietrzanie kopalń*, 1932, *Górnictwo. VI: Pożary*, 1933, *Górnictwo. VIII: Ratownictwo, oświetlenie*, 1936;
- obszerny podręcznik *Technologia ciepła i paliwa* według wykładów prof. inż. Romana Dawidowskiego, wydany przez SSAG w Krakowie, 1932.

Celem projektu było upowszechnienie informacji o historycznej kolekcji skryptów i podręczników profesorów Akademii Górniczej w Krakowie za lata 1919–1945 oraz ich cyfrowe udostępnienie, na komputerach w czytelniach BG AGH, w intranecie oraz otwartym dostępie poprzez Repozytorium AGH, w zależności od daty wydania i uwarunkowań prawa autorskiego.

Ochrona dokumentów przed ich bezpowrotnym zniszczeniem była priorytetem projektu. Digitalizacja pozwoliła na stworzenie cyfrowej wersji tej unikatowej kolekcji i kopii tego zbioru.

Realizacja projektu objęła opracowanie 61 rekordów bibliograficznych historycznych skryptów i podręczników profesorów AG w Krakowie za lata 1919–1945 wraz z rekordami egzemplarza 243 i digitalizację 38 obiektów.

Najbardziej widoczne efekty projektu to:

- udostępnione online rekordy bibliograficzne 61 skryptów i podręczników w katalogach komputerowych NUKAT i AGH, uzupełnione o hasła języka haseł przedmiotowych KABA w NUKAT, co poszerza możliwości wyszukiwania tych pozycji, oraz 243 rekordy egzemplarza w katalogu komputerowym AGH;
- udostępnione cyfrowo historyczne obiekty w liczbie 38 w [Repozytorium AGH](#) na platformie DSpace i w [POLONIE](#) – 28 historycznych skryptów i podręczników znamienitych profesorów, wybitnych specjalistów z zakresu nauk inżynieryjno-technicznych: Zygmunta Saryusza Bielskiego, Karola Bohdanowicza, Jerzego Buzka, Stefana Czarnockiego, Henryka Czeczotta, Romana Dawidowskiego, Henryka Korwin-Krukowskiego, Zygmunta Rozena, Jana Studniarskiego, Bohdana Szyszkowskiego, Edwarda Windakiewicza, Jana Zarańskiego w otwartym dostępie oraz 10 podręczników prof. Witolda Budryka, które z powodu niewygaśniętych praw autorskich dostępne są obecnie z komputerów w czytelniach BG AGH (do 2029 r., następnie zostaną udostępnione jak pozostałe obiekty). W katalogach online NUKAT i AGH do opisów bibliograficznych dodano adresy internetowe tych obiektów, zdeponowanych w Repozytorium AGH.

Z okazji zbliżającego się zakończenia prac projektowych w Bibliotece Głównej AGH 15 maja br. otwarto wyjątkową wystawę pt. „Skrypty i podręczniki Profesorów AG. Dorobek naukowo-badawczy profesorów AG w Krakowie w latach 1919–1945”. W tym dniu zorganizowano również seminarium poświęcone projektowi i wystawie oraz premierowo zaprezentowano film o tej wyjątkowej kolekcji i procesie jej digitalizacji. Publiczność mogła zobaczyć na wystawie oryginalne skrypty i podręczniki profesorów AG. Ze względu na stan obiektów w przyszłości nie będą jednak prezentowane i udostępniane w takiej formie. Dostęp do nich w wersji cyfrowej, dzięki wsparciu MEiN, jest już możliwy dla wszystkich osób zainteresowanych tym zbiorem.

Wszystkie zdigitalizowane w ramach projektu obiekty należą do domeny publicznej, co pozwala na ich nieograniczone wykorzystanie w celach naukowych i edukacyjnych przez społeczność akademicką i odbiorców nauki zainteresowanych dostępem online do tej historycznej kolekcji.

Projekt SONB/SP/548765/2022 „Digitalizacja dorobku naukowo-badawczego Profesorów AG w Krakowie w l. 1919–1945” realizowany w latach 2022–2024, został dofinansowany ze środków budżetu państwa, przyznanych przez Ministra Edukacji i Nauki w ramach Programu Społeczna Odpowiedzialność Nauki – moduł: Wsparcie dla bibliotek naukowych.

